

**UNA NOVA MANERA D'ENTENDRE I
D'EXERCIR LA POLÍTICA**
**Exigències i prioritats ciutadanes
davant una nova legislatura**

UNA NOVA MANERA D'ENTENDRE I D'EXERCIR LA POLÍTICA

Exigències i prioritats ciutadanes davant una nova legislatura

Cada cop és més estesa a l'opinió pública espanyola la sensació que els partits polítics creen més problemes que no pas els que resolen. Tot i que literalment l'expressió sigui injusta, reflecteix una demanda de canvi en les actituds polítiques. Tanmateix, els electors han ratificat la seva confiança en els dos principals partits polítics, que han aconseguit quotes molt elevades de suport popular. Al PSOE li correspon governar i al PP liderar l'oposició. Tots dos, però, han de ser conscients que la confiança de l'electorat duu incorporat el desig d'una nova legislatura en què l'interès general prevalgui sobre la confrontació i el soroll. I encara més si tenim en compte que ens enfrontem a una conjuntura econòmica difícil que requerirà molta concertació.

A l'inici de la nova legislatura volem, doncs, apel·lar a la necessitat ineludible de modificar determinats hàbits, massa arrelats en la vida política espanyola, que impedeixen garantir la consistència i l'estabilitat que demanen determinades actuacions públiques. I és que certes polítiques, de les més rellevants per al nostre benestar col·lectiu, requereixen, sinó el ple acord, almenys la mínima entesa i el mínim compromís entre els principals partits. Una dinàmica perduda que cal recuperar.

La política espanyola fa massa anys que està instal·lada en un exercici d'enfrontament radical i de negació sistemàtica de les posicions i propostes alienes, per assenyades i necessàries que puguin resultar. Una mateixa dinàmica que els partits traslladen a qualsevol àmbit i que els porta a ocupar el màxim d'espai social possible, de manera especial en el conjunt de les Administracions i les institucions públiques. Un fet que, alhora, impossibilita encara més una visió a mitjà o llarg termini de l'acció pública.

Ben al contrari, l'experiència recent ens mostra com el consens de determinades polítiques, en els aspectes essencials, constitueix una garantia per al seu èxit. No ens referim a la ja llunyana aposta comuna feta durant la transició, sinó a actuacions més recents, com les grans línies de la política econòmica, de les quals no s'han apartat els partits polítics que s'han succeït al capdavant del Govern.

L'objecte d'aquesta Opinió d'Actualitat no és tant definir les prioritats d'aquesta nova legislatura com assenyalar la necessitat d'abordar determinades polítiques des d'un mínim comú, compartit pels principals partits. I doncs, el Cercle d'Economia vol sumar-se a la creixent exigència ciutadana per avançar ràpidament cap a una nova manera d'entendre i d'exercir la política.

Una nova manera que, sense renunciar a la defensa dels posicionaments més propis de cada partit, no impedeixi assolir els acords que requereix la societat espanyola al començament d'aquest segle. Perquè, tot i que amb matisos, el conjunt de la societat espanyola comparteix les grans prioritats. La dificultat rau en com abordar de manera sòlida i estable aquestes exigències.

D'aquests grans àmbits que requereixen un consens mínim, el Cercle vol referir-se expressament, per ordre alfabètic i sense voluntat de prioritzar res, a: Aigua i Energia; Educació; Forma d'Estat; Immigració; Justícia i Regulació; Política Exterior; Terrorisme i Seguretat.

AIGUA I ENERGIA

Espanya ha deixat de ser una economia que basava la competitivitat en els baixos sous per situar-se en el grup de països el desenvolupament dels quals depèn dels seus sectors d'alt valor afegit. Si bé encara ens situem lluny de les inversions en R+D dels països més desenvolupats, l'esforç privat, i especialment el públic, dels darrers decennis ha estat notable.

Tanmateix, és realment sorprenent com el subministrament d'aigua i d'energia, elements bàsics i indispensables, esdevé una seriosa amenaça per a la nostra competitivitat empresarial i el nostre benestar ciutadà. Avui, en diverses zones d'Espanya l'escassetat d'aigua és alarmant i la possibilitat de fallades rellevants en el subministrament elèctric és molt alta. Darrere d'aquestes mancances tan preocupants hi ha la no-execució d'infraestructures: l'enfrontament polític és la millor garantia perquè es paralitzin.

En l'àmbit dels recursos hídrics, el que ha passat a Espanya és una de les millors mostres de la capacitat de radicalització de les polítiques. En un espai de temps molt breu, el que separa el final d'un govern i l'inici d'un altre, hem adoptat dues polítiques hidràuliques diametralment oposades. Sense la mínima voluntat d'assolir una posició comuna entre els principals partits i, a més, estimulants de manera insensata l'enfrontament entre Comunitats Autònomes.

Uns posicionaments polítics antagònics que es fonamenten, tot sovint, en lectures interessades d'una realitat objectiva, confonent el conjunt de la ciutadania en traslladar-li conclusions tècniques contradictòries. Aquestes contradiccions podrien resoldre's fàcilment amb els dictàmens d'un comitè de savis independents, que permetrien disposar d'unes conclusions tècniques a partir de les quals cada partit podria definir les seves legítimes prioritats polítiques.

Dinàmiques idèntiques se succeeixen en l'àmbit energètic, on continua sent una qüestió tabú discutir la conveniència de l'energia nuclear. Mentre a Espanya el debat ni existeix, i s'alimenten expectatives molt exagerades sobre les possibilitats d'energies alternatives a curt termini, països dels més avançats del món –des d'un punt de vista social, econòmic i mediambiental– estan invertint en nova capacitat nuclear. Simultàniament, determinades infraestructures de transport energètic, totalment indispensables, estan paralitzades per una oposició sistemàtica, alimentada per la conveniència partidista d'uns o altres.

Sense dilació, cal assolir els acords necessaris per emprendre immediatament la construcció de les infraestructures indispensables per garantir el subministrament. Caldria recordar que les polítiques de subministrament hídric o energètic es recolzen en inversions l'execució de les quals requereix decennis. I que és possible garantir el subministrament d'aigua i d'energia a preus competitius i amb el màxim respecte al medi ambient. Sense el mínim consens, però, és impossible abordar de manera estable les actuacions indispensables per garantir aquests recursos tan bàsics.

EDUCACIÓ

Com esmentàvem en la recent Opinió d'Actualitat *Educació: la gran prioritat*, l'educació és essencial per al desenvolupament humà en la societat del coneixement. De l'educació en depèn la qualitat de vida dels ciutadans, la competitivitat de l'economia, la cohesió social i, fins i tot, el reconeixement per part dels altres països. Espanya, que havia acumulat un gran endarreriment, durant la democràcia ha aconseguit en aquest terreny resultats més modestos que en altres àmbits i és a la cua dels països avançats. Una posició pròpia dels països que basen la competitivitat en els baixos costos salarials.

Però les transformacions recents de l'economia global han situat Espanya entre les economies que han de basar la competitivitat en la formació dels seus recursos humans. Una economia d'alt valor afegit requereix una educació de qualitat, amb l'agilitat necessària per adaptar-se a un món molt canviant, i per trobar la relació adequada entre els diversos graus de formació i les necessitats del mercat laboral. En qualsevol escenari, cal apostar per afavorir el domini d'eines transversals bàsiques, com poden ser l'anglès, la informàtica, les noves tecnologies o la capacitat de comprensió i lectura de textos.

I l'educació necessita estabilitat normativa. Els desafiaments de l'educació en aquest món nostre exigeixen un equilibri molt precís entre estabilitat i canvi. Cal una continuïtat en les lleis bàsiques que estableixen les regles del joc. No té cap sentit que cada cop que es produeix l'alternança en el Govern es modifiquin completament

les lleis d'educació: és un dispendi d'energies molt inútil, que només serveix per acumular més endarreriments. Però alhora, aquest marc ha de ser prou flexible perquè el sistema educatiu pugui adaptar-se fàcilment a la ràpida evolució dels coneixements i de les necessitats. Garantir aquest equilibri entre estabilitat i canvi és una de les responsabilitats principals dels governants.

La societat espanyola comença a ser plenament conscient de la necessitat de millorar la nostra educació. Els indicadors econòmics positius no poden amagar els indicadors educatius –com el rànquing que ocupen les nostres universitats en la seva funció educativa i investigadora, el nivell de fracàs escolar o altres aspectes analitzats a l'informe PISA– que mostren una realitat preocupant. Una realitat que, a mitjà termini i si no es modifica, afectarà de manera substancial la salut de la nostra economia.

FORMA D'ESTAT

La darrera legislatura es recordarà, especialment, per l'intens debat sobre la modificació d'Estatuts de diverses Comunitats Autònomes, especialment el de Catalunya. Un debat que ha sorprès per la intensitat i per l'enfrontament tan visceral entre partits, que no han dubtat a fer de la radicalització un eix de l'acció política, malgrat l'amenaça seriosa que això ha representat per a la convivència dins d'Espanya.

Seria massa ingenu esperar que, en el futur, una harmonia plena i permanent caracteritzi la vida espanyola en aquest punt. Al contrari, és previsible que se succeeixin conjuntures en què apareguin noves tensions, fruit de concepcions diverses de l'Estat, del repartiment del seu poder amb les diverses Comunitats Autònomes o de noves qüestions que emergeixin a conseqüència del dinamisme propi d'una societat en evolució contínua. Tanmateix, cal evitar legislatures similars a la que ha acabat ara.

Més enllà de l'espai propi de cada Comunitat, seran moltes les qüestions que requeriran negociació entre les Comunitats, o entre les Comunitats i l'Estat. Sense anar més lluny, hauríem d'abordar el mapa impositiu espanyol, perquè, en un espai geogràfic tan reduït com és Espanya estem avançant no tant cap a un bon model autonòmic com cap a una disparitat de criteris que no poden considerar-se estímuls regionals positius, sinó un factor de distorsió de la nostra societat, i especialment de la nostra vida empresarial cada cop més globalitzada.

Per tot plegat, és indispensable exigir als partits polítics un canvi radical en les actituds, respectant sempre el marge ampli de discrecionalitat que correspon a Govern i

oposició en un sistema democràtic. Però la potestat governamental de decidir, reformar i innovar ha de sustentat-se i legitimar-se, ineludiblement, en un mínim consens bàsic, en el qual han de col·laborar lleialment totes les forces polítiques.

IMMIGRACIÓ

L'arribada en poc temps de quatre milions de persones estrangeres a un país sense tradició d'immigració exterior ens situa davant una exigència doble. La de garantir que es mantenen per a totes les persones els serveis bàsics d'acord amb un criteri de drets i també d'obligacions i la d'assegurar que el compliment de la llei eviti que les diferències culturals i la por natural a allò que és diferent generi problemes greus de convivència.

En el debat entre els candidats dels dos partits principals, sota l'aparença d'una discussió sobre aquest tema, tots dos van acabar formulant un criteri bàsic idèntic: els immigrants, legals i amb contracte laboral. A partir d'aquest criteri compartit, correspon al Govern implementar les polítiques necessàries per complir-lo, i a l'oposició fer una política vigilant però sense alimentar conflictes innecessaris.

La prudència i el tacte han de governar la política d'immigració i encara més en una conjuntura d'augment de la desocupació. Més que en política d'immigració ha de pensar-se en termes de política social. És a dir, polítiques adreçades tant als immigrants com als que poden sentir-se afectats per la seva presència.

JUSTÍCIA I REGULACIÓ

En un estat democràtic, el bon funcionament del sistema jurídic exigeix preservar-lo del sectarisme partidista i de l'oportunisme electoralista. En cas contrari, es perjudica seriosament la seguretat jurídica indispensable per al progrés social i econòmic. Així ho vam assenyalar en l'Opinió d'Actualitat *Els reptes de la seguretat i la justícia a Espanya*.

La politització de la Justícia, que té la seva manifestació clara en el funcionament del Consell General del Poder Judicial, no és un mal atribuïble exclusivament als jutges, sinó que és una responsabilitat compartida per la generalitat de la classe política, en obturar-se l'exigència de responsabilitats polítiques per les vies parlamentàries procedents, i en haver-se sostingut que la depuració de les responsabilitats penals és prèvia a l'exigència de les polítiques.

A això cal sumar el peculiar sistema de nomenament dels vocals del Consell General del Poder Judicial, que provoca que s'hagi convertit en una rèplica, a escala reduïda, de la composició del Parlament. Aquest sistema afavoreix que se'ls consideri excessivament dependents del poder polític. Tot i que sigui difícil trobar una alternativa més bona que el sistema actual, cal insistir en la idea que l'autèntica democràcia descansa en un sistema de balanços i contrapesos.

Cada cop és més important el paper que s'atribueix als nous organismes reguladors. Per desenvolupar adequadament la funció arbitral dels mercats, les normes de constitució i de procediment han de garantir la seva independència i imparcialitat. És a dir, el seu caràcter escrupolosament arbitral, de manera que la seva intervenció fomenti la igualtat efectiva entre els agents del mercat i impedeixi la prevalença d'uns sobre uns altres, aprofitant, per exemple, la proximitat als centres de decisió política, o l'accés a informació privilegiada.

Malauradament, també en aquests àmbits de la seguretat econòmica els governs i els partits polítics ens tenen acostumats des de fa anys a certes dinàmiques que no beneficien gens el bon funcionament de l'activitat empresarial ni la imatge de la nostra economia al món.

Ara, davant una nova legislatura, els partits tenen l'oportunitat de demostrar una disposició diferent, amb la renovació ja inajornable del Consell General del Poder Judicial i del Tribunal Constitucional. Assolir l'acord necessari perquè això sigui possible ja no és només una obligació, sinó una exigència a curt termini, perquè és responsabilitat del Parlament garantir el funcionament normal de dues institucions tan bàsiques.

POLÍTICA EXTERIOR

El prestigi d'un país al món és, en bona mesura, el resultat d'una política exterior continuada a llarg termini. Una política assentada que, sobre unes prioritats clares, articuli l'acció exterior de l'aparell de l'Estat i serveixi de marc per a l'actuació de les seves empreses i organismes al món.

Així, és senzill identificar les línies estratègiques de les grans potències. Ningú no dubta de les seves prioritats. Unes prioritats arrelades en la pròpia tradició, que han d'adaptar-se alhora al marc global de cada etapa històrica.

Espanya va saber adquirir una presència i respecte al món a partir d'un procés de modernització que va tenir en Europa el seu referent més alt, i que es va projectar de manera natural cap a l'Amèrica Llatina.

Avui cal perseverar en aquesta línia i, alhora, incorporar com a prioritats els Estats Units i el nord de l'Àfrica. Ens correspon liderar la vocació mediterrània d'una Unió Europea que, de manera natural, tendeix a mirar cap a l'Est. I, més enllà de la importància dels Estats Units com a primera potència mundial, Espanya ha de considerar especialment la seva relació amb aquest país en què la població hispana i l'idioma espanyol constitueixen una realitat d'un pes creixent i innegable. De fet, tant amb els Estats Units com amb la Unió Europea és gairebé inexcusable no mantenir unes bones relacions.

La política europea ja no pot considerar-se política exterior sinó interior, en la mesura en què la nostra vida quotidiana és regulada per directives de la Unió. En aquest sentit, és alarmant l'absoluta manca de propostes europees en els debats electorals. I més encara quan entrem en una fase decisiva per sortir de l'aturada que va representar el no a la Constitució. Com en altres moments, Espanya està ben situada per afavorir i fins i tot liderar acords entre els grans països: Alemanya, França i la Gran Bretanya. Però aquesta contribució al consens europeu serà difícil sense un alt grau d'acord interior.

Per tot plegat, és imprescindible recuperar el gran consens sobre els eixos bàsics de la nostra política exterior, als quals cada govern pugui incorporar els seus matisos, però sempre amb el benentès d'unes prioritats bàsiques compartides. Al cap i a la fi, la societat espanyola comparteix en gran mesura aquestes prioritats i no pot acceptar els canvis tan radicals que ha patit la nostra orientació exterior el darrer decenni. I encara menys l'empresa espanyola, que ha protagonitzat un sorprenent procés d'inversió exterior durant aquesta mateixa dècada.

TERRORISME I SEGURETAT

Si hi ha un àmbit on l'enfrontament partidista ha superat els límits del que la gran majoria de ciutadans considera acceptable ha estat el de la lluita antiterrorista.

Durant dècades, el terrorisme ha constituït un llast tremendament seriós per a la nostra societat i, de manera destacada, per a l'ampli col·lectiu de ciutadans especialment amenaçats. Afortunadament, després d'anys de lluita policial i d'afebliment social i polític de l'entorn terrorista, sembla que la societat espanyola està més a prop que mai del final d'aquest malson.

Tanmateix, els ciutadans hem assistit atordits a la utilització de la lluita antiterrorista com a estratègia de confrontació política. En uns moments en què, a més, noves formes de terrorisme amenacen la nostra societat, després de ser brutalment colpejada amb els atemptats de l'11-M.

No cal ni dir que la lluita antiterrorista ha de comptar amb un suport explícit de les principals forces polítiques, que ha de reflectir-se automàticament en les actuacions coordinades dels cossos policials i de l'Administració de Justícia.

Només des d'aquesta dinàmica de compromís compartit poden també abordar-se les amenaces del terrorisme de caràcter integrista o les noves formes de delinqüència organitzada.

.....

Amb aquesta Opinió d'Actualitat, el Cercle d'Economia, fent-se seu el creixent malestar ciutadà, vol exigir als partits polítics, en un moment idoni com és l'inici d'una legislatura, un compromís ferm per abordar les grans qüestions des d'una nova manera d'entendre i d'exercir la política, que, sense renunciar als posicionaments més propis de cada partit, atengui les exigències i prioritats ciutadanes.

Abril de 2008